

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Udrag fra Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 212. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius05val-shoot-idm140381308528128/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

S. 131 L. 4. *til Karop*] Palladius hentyder til Dyrkelsen af vor Frue i Karup, et af de mest søgte Valfartssteder. 1901 fandtes ved Udgravning et Pilgrimstegn, forestillende Guds Moder med Jesusbarnet i et Rum i det gamle Alterbord, se Kirkehist. Saml. 5. R. I. 575. — sst.: *Vilsnap*] folkelig Form for *Wilsnack*, se foran Bind III. 126 (Note til S. 89 L. 10). — sst.: *de 7 døde kircher i Rom*] se herom Skildringen i Heinrich Böhmer: Luthers Romfærd, 1914, 119 ff.

S. 131 L. 5. *det døde blod i Bystrup*] se Bind III. 127 (Note til S. 90 L. 1).

S. 131 L. 6. *Søffren i Holmstrup*] se Bind III. 126, Note til S. 89 L. 18. — sst.: *det døde blod i Kipping i Falster*] se Bind III. 127 (Note til S. 90 L. 1).

S. 131 L. 8. *gøgeledt vor øjen*] „gøglede vore Øjne“ = gjorde os blinde (for Sandheden). G (RT) retter til *gøgled for vore øjen*.

S. 131 L. 13. *uden*] maaske = „udenfor“ (jfr. Fejlb. III. 951^a L. 28, Kalk. IV. 542), modsat *inden* L. 14. Altsaa: her udenfor — paa disse Agre her omkring — har han givet eder eders daglige Brød, og her — indenfor disse Døre — har han skikket eder eders (aandelige) Spisning. — Maaske dog snarere Fejl for *ude*.

S. 131 L. 13 f. *her haffuer*] herefter er formodentlig bortfaldet *hand*, jfr. Noten til S. 133 L. 6.

S. 131 L. 19. *effter*] Hs. *effter*

S. 131 L. 22. *komme*] Hs. *komme*

S. 131 L. 25. *i fiørdt*] „i Fjor“; jfr. m. H. t. Udtalen Fejlb. II. 5 og Kort o. da. Folkemål, S. 58.

S. 131 L. 25 f. *hun stod aff sin geyløshed* osv.] „hun stod og drattede sit Barn af Vanvare“ (Skødesløshed); jfr. Kalk. II. 20 og V. 352.

S. 131 L. 33 f. *læBe hende vdaff*] ∴: „løse hende ud“, „give hende Afløsning“. Skriftformen med *æ* (ligeledes S. 134 L. 6) skyldes sikkert Lydsammenfald med *løse* (udtalt *løs*).

S. 131 L. 36 f. *Aarons riis oc orm* osv.] 2. Mos. 7.^{10ff}.

S. 132 L. 3. *grundsuppen*] „Hovedlæren“, jfr. Bind III. 121 og 126 (Note til S. 62 L. 11 og S. 87 L. 26).

S. 132 L. 7. *helligdom*] forkortet Udtryk for *helligdoms gang* (saaledes Randnoten); det er næppe rigtigt med G (RT) at rette Udtrykket.

S. 132 L. 15. *i sognen eller bye*] man ventede *i sognen eller byen*; denne Blanding af best. og ubest. Form findes dog oftere (se Note til S. 28 L. 4), saa det ikke gaar an at rette; men na-

turligvis kan *byē* være blevet afskrevet *bye*; derimod er G (RT)'s Rettelse til *den by* vilkaarlig.

S. 132 L. 22. *ieg vaar hungrig osv.*] Matth. 25.35-36.

S. 132 L. 26 f. *Det er bedre osv.*] Præd. 7.2.

S. 132 L. 28. *udi—udj*; jfr. Noten til S. 51 L. 18 f.

S. 132 L. 31 f. Hr. Jens i Hagedsted] i Wibergs Præstehistorie I. 519 begynder Præsterækken i Hagedsted med „Peder Rode, havde været Munk“; men Wibergs Kilde, Musenii Catalogus over Præster i Sjællands Stift, GkS. 2990. 4°, finder man (p. 81) fire Præster før Peder Rode: *Jens. Niels. Lauritz. Jens.* Den af Palladius' omtalte Hr. Jens er sikkert Peder Rodes Forgænger.

S. 133 L. 1 ff. *Vilt du lenger osv.*] jfr. Om besatte, Bind I. 383 L. 20-33 og 384 L. 13 ff.

S. 133 L. 4. **er*] mgl. i Hs., jfr. L. 35 f.

S. 133 L. 5. **de*] mgl. i Hs.

S. 133 L. 6-7. *neden ved osv., oc kand osv.*] G (RT): *hans krop neden ved osv., oc hand hand osv.*] Rettelsen er jo meget fri og ikke absolut paakrævet. Snarere kunde et *hand* være bortfaldet efter *er*, saa Texten havde lydt: *neden ved hans beltsted er hand halff borttagen oc kand inthet røre den part* (nemlig som er tilbage under Bæltstedet).

S. 133 L. 10 f. *Hand hæder Hans Skram, ihuo hannem kiender, byen heder Farende løß*] Bonden Hans Skram i Farringløse (Ringsted H.) omtales flere Gange i Visitatsbogen (foruden nærv. Sted: S. 137 L. 8 ff., S. 147 L. 20), desuden i En Undervisning om Besatte, 1547 (se foran I. 383 L. 20 ff.) og i Skriftet Om Sværgeren og Banden, 1557 (se foran IV. 232 L. 19 ff.). Oplysninger andetstedsfra findes ikke.

S. 133 L. 11. *vel skal skalchen teche sig hiemme osv.*] det er tvivlsomt, hvorledes dette Sted skal opfattes. Grundtvig mener, at „tække“ enten maa være = oldn. *þekkjask*, her med Betydning „finde Behag i“, „modtage med Tak“ eller = oldn. *þekkjja*, „kende, erkende, altsaa erkende sig at være hjemme“ (se G 219); Kalkar opfatter *teche* = isv. *þökkja*, „synes“ (se Kalk. IV. 515^a L. 13); ingen af disse Tolkninger giver en rimelig Text. Derimod vilde der blive god Mening i Texten, hvis *teche sig* kunde betyde „opføre sig takkeligt“, eller „indynde sig“, „behage“, jfr. *placeo* = *techis*, Kalk. IV. 515^a L. 18; hele Sætningen kunde da gengives: „vel skal Skalken (o: Hans Skram) opføre sig takkeligt nok, til — naar du kommer derind til ham — saa at sidde og æde og drikke med dig, men vil du osv.“. Imod